

Pr. prof. dr. Nicolae D. Necula

SLUJIREA SACERDOTALĂ ȘI CHIPUL PREOTULUI DUPĂ SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR

Anul acesta se împlinesc 1.600 de ani de la trecerea la cele veșnice a Sfântului Ioan Gură de Aur, unul dintre marii dascăli ai lumii și ierarhi, care, prin viața sa sfântă, prin cultura sa impresionantă, profană și teologică, prin talentul său oratoric neîntrecut și, mai ales, prin opera sa scrisă, poate fi socotit, pe drept cuvânt, unul dintre cei mai mari păstori ai Bisericii creștine.

A scris mult și bine o seamă de lucrări, între care amintim omiliile la Sfânta Scriptură, opere dogmatico-polemice, opere neoratorice și tratate apologetice, ascetice, educativ-morale și corespondență. Opera sa impresionantă cuprinde 18 volume din colecția J.P. Migne și cea greacă. Mare și profund interpret al Sfintei Scripturi, a scris 150 de omilii la cărțile Vechiului Testament și 490 la cele ale Noului Testament, dintre care 250 asupra Epistolelor pauline.¹

Cât privește Liturgia care-i poartă numele, specialiștii socotesc că forma actuală nu aparține autorului, dar forma primară poate fi opera lui.² Socotind că Sfânta Scriptură este izvorul principal al credinței, cugetării, predicii și vieții sociale și făcând o exegeză profundă, fixă, nespeculativă și cu aplicații la toate domeniile vieții religioase, el rămâne predicatorul prin excelență al Bisericii Ortodoxe, iar opera sa predicatorială mereu actuală.

În persoana lui s-au îmbinat admirabil conducătorul sau păstorul de suflete, luminat, cumpătat, atent și calm, cu vorbitorul, îndemânat, ce face din cuvântul său mijlocul principal de aplicare a planului pastoral.

1. Pr. prof. Ioan G. Coman, *Patrologie*, Manual pentru uzul studenților Institutelor Teologice, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 1956, p. 202-204.

2. Vezi pr. prof. Ene Braniște, *Liturgica specială*, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 1981, p. 205-206.

Opera sa bogată și variată ni-l recomandă mai degrabă ca pe un teolog practic, reformator și educator al societății sale. Prin activitatea lui de reformare a moravurilor în spiritul Evangheliei, combătând păcatul și rătăcirile societății vremii sale, de la oameni simpli până la tronul împărătesc, el poate fi socotit unul dintre cei mai importanți reformatori sociali ai timpului său. Fiind un iubitor al celor năpăstuiți și organizator al asistenței sociale după modelul Vasiliadei, el a fost numit „ambasadorul săracilor“.

El rămâne un mare catehet și pedagog al epocii sale și iubitor de prietenie, despre care a scris pagini întraripate, o comoară de exegeză biblică, istorică și morală, iar prin limba scrierilor sale, unul dintre marii clasici ai literaturii patristice, citindu-se cu plăcere și fiind mult tradus. El este un teolog normativ pentru Biserica Ortodoxă și unul dintre cei „trei mari Dascăli ai lumii și Ierarhi“, fiind prăznuit singur la 13 noiembrie, iar împreună cu ceilalți doi la 30 ianuarie.³

Sfântul Ioan poate fi numit, pe lângă apelativul de „Gură de Aur“ primit în sec. VI, și „Gură de Foc“, nu spre ardere, ci spre a iradia lumină și căldură, așa cum frumos spune și troparul său⁴.

După aceste câteva informații biobibliografice, vom trece la tratarea temei propuse, având în vedere mai ales tratatul „Despre preoție“ al Sfântului Ioan Gură de Aur. Acest tratat, intitulat Περὶ ἱεροσύνης, este scris între anii 381-385, după cel al Sfântului Grigorie de Nazianz, pe care îl cunoaște. Expunerea e în formă de dialog între autor și prietenul său, Vasile, viitor episcop de Rafaneea. Vasile primește preoția, Ioan care nu era decât diacon ezită să o primească și înfățișează aici motivele care îl determină la această atitudine, expunând cu acest prilej ideile sale despre preoție, despre sublimitatea, sarcinile, greutățile și imensele sale răspunderi.

Scrierea e împărțită în șase cărți sau capitole mari. Capitolele I-III vorbesc despre motivele care l-au făcut pe Sfântul Ioan să fugă de preoție. Se expune apoi măreția stării preoțești, greutățile ei, îndatoririle păstorilor de suflete și virtuțile pe care trebuie să le aibă, în special, sfințenia vieții printr-o viețuire morală. Cărțile IV și V se ocupă cu datoria preotului de a predica, datoria și mijloacele de perfecționare ale aptitudinilor sale retorice. Cartea

3. Pr. prof. Ioan G. Coman, *op. cit.*, p. 206-208.

4. Vezi Sf. Ioan Gură de Aur, *Predici la sărbători împărătești și cuvântări de laudă la sfinți*, trad. de pr. D. Fecioru, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 2002, p. 3.

5. Vezi pr. prof. Ene Braniște, *Curs de teologie pastorală*, manuscris dactilografiat,

a 5-a arată greutățile cu care trebuie să se lupte preotul în lume, subliniind că e mai ușor să fii eremit în pustiu, decât sacerdot în lume.

Tratatul „Despre preoție“ al Sfântului Ioan Gură de Aur reprezintă tot ce s-a scris mai frumos despre preoția creștină în literatura patristică și unul dintre izvoarele patristice fundamentale ale pastoralei⁵. El rămâne „capodopera sa literară și teologică, tratatul clasic asupra acestei Taine, așa cum a conceput-o și a trăit-o spiritualitatea patristică. Plan precis, compoziție densă și logică, orizont măreț, frumuseți spirituale excepționale, stil strălucitor, bogăție de idei, mângâiere, îndemn și îndreptare pentru adevărații creștini; iată ce este tratatul «Despre preoție» al Sfântului Ioan Gură de Aur“⁶.

Vom trata tema propriu-zisă împărțind-o în două părți. În prima vom vorbi despre preoție, așa cum o vede Sf. Ioan Gură de Aur. Iar în partea a doua ne vom ocupa de persoana preotului, așa cum îl concepe marele părinte bisericesc.

Ce este, așadar, preoția? Este o întrebare care multora dintre noi ni se pare că este prea cunoscută și că am avea răspunsul de-a gata pregătit. Or, se pare că uneori nu prea avem o idee foarte sănătoasă despre această înaltă slujire. O socotim ca pe un serviciu obișnuit și uneori asemănăm mergerea noastră la biserică în calitate de clerici, cu mersul la un birou, fără să avem fiorul și chiar teama că ne apropiem de cele sfinte. De aceea, Sfântul Ioan Gură de Aur ne atrage atenția asupra măreției și importanței preoției. El ne spune foarte clar: „Cunosc măreția slujirii preotești“⁷. Ea este „semnul dragostei de Hristos“⁸, ca păstorire a oilor Sale cuvântătoare. Ea este acea demnitate pe care Mântuitorul o încredințează Apostolului Petru, după Înviere, prin care îi dă în grijă pașterea oilor. „De Mă iubești, Petre, paște mieluşei Mei, păstorește oile Mele“ (Ioan 21, 14-17). „Păstorul care pierde oile nu pentru că i le-au răpit lupii sau pentru că i le-au furat hoții sau pentru că a dat boala în ele, sau pentru că a venit peste ele vreo altă nevoie, poate fi iertat de stăpânul turmei; iar dacă-i cere socoteală,

cap. III, București, 1971, p. 2-3.

6. Pr. prof. I.G. Coman, *op. cit.*, p. 204.

7. Sf. Ioan Gură de Aur, *Despre preoție*, cartea a III-a, cap. 8, traducere în limba română de pr. D. Fecioru, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 1987, p. 64.

8. *Ibidem*, cartea II, cap. 1, p. 40-41.

9. *Ibidem*, cartea a II-a, cap. 2, p. 43.

*paguba se mărginește la bani. Dar omul, căruia i s-a încredințat turma cea cuvântătoare a lui Hristos, suferă mai întâi nu pagubă de bani, ci pagubă în propriul său suflet*⁹.

De aceea, demnitatea sau măreția și înălțimea misiunii preoțești, a slujirii sacerdotale se măsoară cu prețul și valoarea sufletului omenesc, căci în Biserica Ortodoxă, preotul este mai întâi de toate un păstor de suflete. Mântuitorul Hristos nu pune zadarnic întrebarea: „*Ce ar folosi omului dacă ar dobândi toată lumea, dar și-ar pierde sufletul? Sau ce ar da omul în schimb pentru sufletul său?*” (Matei 16-26). De aici și pastorația creștină este numită la pastoralistii germani „seelsorge“, adică „îngrijirea sufletului“, care este elementul cel mai important și mai de preț din ființa omului. Și dacă sufletul este mai important decât trupul, cu atât preoția este mai presus de celelalte îndeletniciri sau cariere sociale care au în vedere mai ales grija de trup și de cele materiale. De aceea conducerea sufletelor la mântuire este obiectivul primordial și țelul misiunii preoțești.

Sfântul Părinte subliniază măreția preoției creștine, comparând-o cu preoția Vechiului Testament. „*Înfricoșătoare și cu totul cutremurătoare erau și preoția și slujirea adusă lui Dumnezeu în timpul Legii Vechi, înainte de venirea harului; de pildă: clopoței și rodiile, pietrele scumpe, cele de pe piept și cele de pe umăr, mitra, chidara, haina lungă până la călcâie, tabla cea de aur, sfintele sfinților, tăcerea adâncă dinlăuntrul templului. Deci, dacă te uiți la preoția și slujba adusă lui Dumnezeu acum, în timpul harului, vei vedea că cele înfricoșătoare și cele cu totul cutremurătoare ale Legii Vechi sunt mici și că în această privință sunt adevărate cele spuse de Pavel despre Legea Veche că Legea Veche, cu toată slava ei era fără de slavă, față de Legea Nouă, din pricina slavei covârșitoare a acesteia (II Cor. 3, 10)*“¹⁰. Preoția este sublimă, fiindcă ea „*se săvârșește pe pământ, dar are rânduiala cetelor cerești. Și pe foarte bună dreptate; căci slujba aceasta n-a rânduit-o un om sau înger sau un arhanghel sau o altă putere creată de Dumnezeu, ci Însuși Mângâietorul. Sfânt Duhul a rânduit ca preoții, încă pe când sunt în trup, să aducă lui Dumnezeu aceeași slujire pe care o aduc îngerii în ceruri.*“¹¹

10. *Ibidem*, cartea a III-a, cap. 4, p. 58.

11. *Ibidem*, cartea a III-a, cap. 4, p. 57.

12. *Ibidem*, cap. 3, p. 64.

13. *Ibidem*, cap. 1, p. 55.

Preoția este sublimă, este „o mare dregătorie”¹², „superioară demnității împărătești, pe cât de superior este sufletul față de trup”¹³, este, așadar, o slujbă și un lucru nespus de însemnate și mari¹⁴, fără de care nu putem dobândi nici mântuire, nici bunătățile făgăduite¹⁵. Datorită acestei măreții a preoției și a înălțării ei, Sfântul Ioan Gură de Aur a fugit de ea când era încă tânăr. El mărturisește prietenului său, Vasile, că „din ziua aceea în care mi-ai împărtășit bănuiala să fiu hirotonit, am fost adeseori în primejdie de a-mi amorți desăvârșit trupul; atâta frică și atâta tristețe mi-au cuprins sufletul. Când mă gândeam la slava, la sfințenia aceea duhovnicească, la înțelepciunea și buna-cuviință a Miresei lui Hristos și mă gândeam și la păcatele mele, nu conteneam să o plâng pe ea, iar pe mine să mă nefericesc, să suspin neîncetat și să-mi spun plin de nedumerire așa: al cui a fost oare gândul să mă hirotonească pe mine? Cum a păcătuit așa de greu Biserica lui Dumnezeu? Cu ce a mâniat așa de cumplit pe Stăpânul ei, să fie dată mie, celui mai netrebnic dintre toți oamenii și să sufere o atât de mare rușine? Aceste gânduri îmi treceau adeseori prin minte și, neputând suferi aducerea-aminte de o necuviință atât de mare, zăceam cu gura deschisă, ca paralizații, fără să pot vedea sau auzi ceva. Când neputința aceasta așa de cumplită mă lăsa - căci uneori se depărta - urmau lacrimi și tristețe. După ce mă săturam de lacrimi, venea în locul lor iarăși frica ce-mi tulbura, îmi zăpăcea și-mi zguduia mintea. Într-o așa de mare tulburare și frământare sufletească am trăit de când am auzit că e vorba să fiu hirotonit”¹⁶. Ne punem o întrebare firească la auzul acestei mărturisiri a Sfântului Ioan Gură de Aur, și anume dacă toți care am primit hirotonia am trăit asemenea stări înainte de a fi hirotoniți. Rămâne să răspundem fiecare înaintea conștiinței sale.

Încheiem această primă parte cu o constatare și o concluzie foarte interesantă pentru vremea sa și în concordanță cu atitudinea actuală a Bisericii Ortodoxe, care nu admite hirotonirea femeilor. „Dar când e vorba de stat în fruntea Bisericii, când e vorba de încredințat purtarea de grijă a atâtor

14. *Ibidem*, cartea a III-a, cap. 1, p. 55.

15. *Ibidem*, cartea a III-a, cap. 5, p. 60.

16. *Ibidem*, cartea a VI-a, cap. 12, p. 130.

17. *Ibidem*, cartea a II-a, cap. 2, p. 43. Vezi și pr. prof. Nicolae D. Necula, *Care este atitudinea Bisericii Ortodoxe față de hirotonia femeilor*, în „Tradiție și înnoire în slujirea liturgică”, vol. I, Galați, 1996, p. 235-289.

*suflete, femeia să se dea la o parte în fața unei slujbe atât de înalte*¹⁷. În altă parte, Sfântul Ioan Gură de Aur este și mai categoric: „*Legea dumnezeiască le îndepărtează pe femei de la slujirea preoției, dar ele continuă să intre cu sila. Și, pentru că singure nu pot face nimic, fac totul prin alții; și au ajuns să aibă atât de mare putere, încât numesc și dau afară din ea pe cine vor. Din pricina aceasta a ajuns totul cu susul în jos și poți vedea adevărită spusa proverbului că supușii conduc pe conducători. Dar nu, îi conduc niște femei cărora nu li se îngăduie nici să învețe pe alții în Biserica că* (I Timotei 2, 12). *Dar pentru ce spun să învețe, Fericitul Pavel nu le-a îngăduit nici să vorbească în biserică (I Cor. 14, 34).*¹⁸

În partea a doua a referatului nostru ne vom ocupa de chipul preotului, așa cum îl vede și îl creionează Sfântul Ioan Gură de Aur.

Pe cât este de sublimă preoția sau slujirea sacerdotală, pe atât de responsabili trebuie să fie cei care o primesc și o pun în lucrare, în activitatea lor pastorală. Sfântul Ioan Gură de Aur ne prezintă chipul adevăratului slujitor al Bisericii lui Hristos, întruchipând el mai întâi, în persoana sa, calitățile pe care trebuie să le aibă cel care își închină viața acestei înalte chemări sau slujiri.

Fiind cea mai înaltă demnitate pe care Dumnezeu a încredințat-o omului, preoția trebuie dată acelor persoane care, prin viața lor curată și plină de virtuți, merită o asemenea cinste. Preoția trebuie privită și acceptată cu teamă, pentru a înlătura învinuirea de mândrie și de îndrăzneală a celor care din proprie inițiativă se apropie de ea și se străduiesc¹⁹, pe toate căile, să dobândească această cinste. Așa cum mărturisește Sfântul Părinte Ioan Gură de Aur, „*ar trebui, socot, ca omul să aibă atât de mare respect de preoție, încât să fugă chiar de la început de marile răspunderi ale ei; iar dacă a ajuns să i se întâmple să săvârșească vreun păcat vrednic de caterisire, să nu aștepte să-l judece alții, ci s-o ia înaintea judecării lor și să părăsească singur această înaltă slujire*“.²⁰

18. *Ibidem*, cartea a III-a, cap. 6, p. 66.

19. *Ibidem*, cartea a III-a, cap. 6, p. 62; vezi și pr. prof. Ene Braniște, *Preoția și chipul preotului după Sfânta Scriptură*, în B.O.R., 1965, nr. 5-6, p. 485-502; Pr. prof. Spiridon Cădea, *Chipul preotului după Sfânta Scriptură și Sfinții Părinți*, în M.A., V (1961), nr. 1-3, p. 97-106.

20. *Ibidem*, cartea a III-a, cap. 10, p. 67.

21. *Ibidem*, cartea a II-a, cap. 5, p. 49.

22. *Ibidem*, cartea a II-a, cap. 10, p. 67-68; vezi și pr. prof. Ene Braniște, *Câteva din virtuțile necesare preoților ca păstor și om*, în G.B., 1956, nr. 8-9, p. 479-483; pr. prof. N.

Pentru numirea cuiva în demnitatea de preot, zice Sfântul Ioan Hrisostom: *„Nu trebuie să te mulțumești numai cu părerea mulțimii, când e vorba să alegi un om vrednic de preoție, ci odată cu aceasta trebuie să-l cercetezi și pe el mai mult decât orice și, mai presus de toate, viața lui. Când Fericitul Pavel a spus: «Trebuie să aibă bună mărturie, bună și la cei din afară» (I Tim. 3, 7), n-a înlăturat cercetarea amănunțită a vredniciei lui. Că Pavel, după ce vorbise mai înainte multe despre însușirile sufletești ale celui ce are să se facă preot (I Tim. 3, 1-2), a adăugat mai pe urmă și această condiție, să ne arate că astfel de alegere nu trebuie să ne mulțumească numai cu părerea mulțimii, ci trebuie adăugate și celelalte însușiri. Se întâmplă de multe ori ca părerea mulțimii să fie greșită, dar dacă cercetezi dinainte viața și sufletul celui propus pentru preoție, nu mai poți bănui nicio primejdie din partea părerii mulțimii? De aceea cere Pavel să vezi și care e părerea mulțimii, după ce i-ai cercetat mai înainte viața și sufletul. Nu s-a mulțumit să spună atât doar: «Trebuie să aibă o mărturie bună», ci a adăugat și «de la cei din afară», vrând să arate că înainte de părerea mulțimii este nevoie de cercetare a celui propus pentru preoție»²¹. Această mărturie bună a rămas până azi în rânduirea hirotoniei. Când episcopul slujitor, hirotonisitor întreabă pe credincioșii din biserică: „Vrednic este?“, ei răspund: „Vrednic este!“*

Pentru dobândirea preoției, preotul trebuie să aibă mai multe însușiri sau calități. La tratatele de drept bisericesc, noi le numim „condiții pentru intrarea în cler“ și pot fi fizice și morale, intelectuale și sociale. Mai întâi de toate, Sfântul Ioan Gură de Aur amintește de cei care doresc această cinste pentru a ajunge stăpâni și puternici, dorință care trebuie izgonită din suflet cu toată stăruința, pentru a lucra în libertate²². Preotul să nu se teamă că va fi coborât din dregătoria aceasta. Preotul trebuie să fie ca și ostașii viteji de pe câmpul de bătălie care luptă cu curaj și care cu bărbăție să privească preoția și să o părăsească așa cum se cuvine unor bărbați creștini, încredințați fiind că o astfel de plecare din cler nu le aduce o cunună mai mică decât preoția. Desigur, Sfântul Părinte Ioan Gură de Aur se referea la situațiile

Necula, *Ce rânduieli canonice fundamentale trebuie să cunoască un candidat la preoție, în Tradiție și înnoire în slujirea liturgică*, vol. II, Episcopia Dunării de Jos, Galați, 2001, p. 367-373.

23. *Ibidem*, cartea a II-a, cap. 10, p. 67-68.

24. *Ibidem*, cartea a II-a, cap. 10, p. 69.

25. *Ibidem*, cartea a II-a, cap. 10, p. 70.

26. *Ibidem*, cartea a II-a, cap. 10, p. 70.

foarte frecvente din vremea sa când, din cauza intrigilor oamenilor, slujitorii puteau fi dați afară din cler, din invidie, de hatârul lor, din ură sau pentru altă pricină nedreaptă, ceea ce aduce după sine pedeapsa pentru primii și răsplată mare pentru ceilalți. El arată că Sfântul Pavel are dreptate când spune: *„Cine dorește episcopie bun lucru dorește (I Tim. 3, 1), dar această dorință să fie spre slujire, împotriva dorinței de stăpânire și putere“*²³

La aceasta, Sfântul Ioan Gură de Aur mai adaugă și alte însușiri pe care trebuie să le aibă preotul. *„Preotul trebuie să fie înfrânat, veghetor, să aibă ochii în patru, pentru că el trăiește nu numai pentru el, ci și pentru o atât de mare mulțime de oameni“*²⁴. În mod special se accentuează nevoia de hărnicie din partea preotului împotriva trândăviei, de care se acuză Sfântul Ioan Gură de Aur.

De asemenea, el mai arată unul din defectele de care un preot trebuie să se ferească sau de care sufletul lui să nu fie cuprins, și anume păcatul mâniei. În această privință, Sfântul Ioan Hrisostom spune: *„Poți vedea oameni care îndură cu multă tărie postul, privegherea, culcatul pe pământ, gol sau pe așternut prost, o viață oricât de aspră, dar își pierd capul și ajung mai sălbatici decât cele mai sălbătice fiare, când sunt ocărăți, luați în răs, muștrați pe drept sau nedrept. Pe aceștia, mai cu seamă, nu-i vom lăsa să intre în curțile preoției. Obștea Bisericii nu-i vătămată cu nimic dacă întâistătorul Bisericii nu se înfrânează de la mâncare, dacă nu umblă desculț, dar pricinuieste mari nenorociri și lui, și credincioșilor dacă se mânie. Un asemenea om care nu-și stăpânește mânia când i se încredințează purtarea de grijă și păstrarea unei întregi mulțimi, ca o fiară sălbatică hăituită din toate părțile de mii de oameni, nu mai poate trăi în liniște nici el și aduce și nenumărate rele peste cei încredințați păstoririi lui“*²⁵. *„Nimic nu tulbură atât de mult curăția minții și limpezimea judecării ca mânia fără socoteală, care izvorăște cu multă furie“*²⁶. De aceea, *„pentru preoție trebuie să aleagă suflete tari, pe cât de tari a arătat odinioară harul lui Dumnezeu în cuptorul din Babilon trupurile celor trei tineri“*²⁷.

În hirotonie trebuie primiți numai cei vrednici. *„Precum atunci când pe*

27. *Ibidem*, cartea a II-a, cap. 10, p. 72.

28. *Ibidem*, cartea a III-a, cap. 11, p. 79.

29. *Ibidem*, cartea a III-a, cap. 11, p. 79.

30. *Ibidem*, cartea a II-a, cap. 3, p. 54.

31. *Ibidem*, cartea a III-a, cap. 5, p. 59.

*mare vânturile sălbătice, izbindu-se unele de altele din direcții potrivnice, înfurie și umflă dintr-odată marea, liniștită până atunci, și pierde pe călători, tot așa se tulbură și liniștea preoției și pier o mulțime de credincioși când intră în cler oameni stricați*²⁸. Preotul sau „cel care trebuie să se lupte cu asemenea furtuni și care are de înlăturat pricinile din calea binelui obștesc al Bisericii... trebuie să fie cucernic, dar lipsit de mândrie, temut, dar iubit, autoritar, dar popular, drept, dar larg la suflet, smerit, dar nu slugarnic, aspru, dar înțelegător. Trebuie să înalțe, cu multă autoritate, în treapta preoției numai pe cel vrednic, chiar dacă i-ar sta împotriva; și iarăși, cu aceeași autoritate și să nu primească în cler pe un netrebnic, chiar dacă ar fi toți uniți pentru numirea unuia ca acesta, ci să urmărească numai un singur scop: zidirea și Bisericii, și să nu facă nimic cu ură și părtinire”²⁹.

În privința vârstei acceptate pentru intrarea în cler, Sfântul Ioan Gură de Aur nu o precizează. El spune doar că nu trebuie dată hirotonia celor de curând botezați, neofitilor. „Căci nu trebuie judecată priceperea după vârstă, că nu trebuie cunoscut bătrânul după părul alb și că negreșit trebuie oprit nu tânărul, ci neofitul de la astfel de slujire”³⁰.

Preoția se primește prin hirotonie și înseamnă cea mai mare cinste de care învrednicește Dumnezeu pe om. „Dacă ai putea să te gândești ce lucru mare, ca om fiind îmbrăcat în trup și sânge, să te poți apropia de fericita și nemuritoare fire a lui Dumnezeu, atunci ai putea înțelege bine cu câtă cinste a învrednicit pe preoți harul Sfântului Duh”³¹. Prin puterea Duhului Sfânt care lucrează în preot, el îndeplinește cele trei slujiri pe care le-a îndeplinit Mântuitorul: învățătoarească, sfințitoare și conducătoare. Îndeosebi, puterea sfințitoare și cea conducătoare sunt acelea care dau măreția sau solemnitatea preoției. Preoția și preotul sunt sublimi mai ales la Sfântul Altar, preotul - ca săvârșitor al Sfintei Liturghii și ca duhovnic, în sensul de spovedanie. Nici puterea învățătoarească nu-i neglijată la Sfântul Ioan Hrisostom, ci el acordă o mare importanță prediciei.

Dacă urmărim ordinea în care sunt înșirate aceste slujiri în cărțile noastre de învățătură, vom începe cu puterea învățătoarească. În această privință, Sfântul Ioan Gură de Aur ne arată că „pentru cei ce vindecă trupul lui Hristos, pentru preoți, nu s-a născut nimic asemănător medicamentelor

32. *Ibidem*, cartea a IV-a, cap. 3, p. 99; vezi și pr. prof. Ene Braniște, *Îndrumări către preoți privitoare la datoria și modul de a predica*, în M.A., 1977, nr. 7-9, p. 539-554; prof. Teodor M. Popescu, *Predica - o mărturisire a preotului*, în G.B., XIII (1954), nr. 11-12, p. 643-649.

care vindecă trupurile oamenilor. În afară de pilda prin faptă, preoții nu au decât un singur mijloc, o singură cale de vindecare: învățătura cu cuvântul, predica. Acesta este învățământul, aceasta este hrana, acesta e bun aer, aceasta ține de medicament, aceasta ține loc de cauterizare, ține loc de bisturiu. Dacă preotul trebuie să ardă sau să taie, trebuie neapărat să se folosească de predică. Dacă predica nu-i în stare să facă asta, zadarnice sunt toate celelalte. Prin predică ridică sufletul deznădăjduit, prin predică smerește sufletul îngâmfat, prin predică taie ce-i de prisos, prin predică împlinim cele de lipsă, prin predică lucrăm pe toate celelalte câte ne ajută la însănătoșirea sufletului. Când sufletul se îmbolnăvește de învățăturile cele rele, atunci e mare trebuință de predică, nu numai pentru întărirea credincioșilor, dar și pentru lupta cu dușmanii din afară³².

„Dacă preotul este lipsit de puterea învățaturii, atunci sufletele credincioșilor săi - vorbesc de credincioșii mai slabi în credință și mai iscoditori - nu vor avea o soartă mai bună decât corăbiile veșnic amenințate de furtuni. De aceea preotul trebuie să facă totul ca să dobândească această putere, puterea de a predica³³. Predica e necesară și pentru lupta cu ereticii. Dintre ei, amintește pe Valentin, Marcian și Sabelie³⁴. Aceste erezii se regăsesc și astăzi în învățătura unor denominațiuni creștine.

Cât privește însușirile predicii, Sfântul Ioan Gură de Aur spune că, *„nu cere de la preot dulceața cuvântărilor lui Socrate, majestatea lui Demostene, gravitatea lui Tucidide, înălțimea lui Platon. Nu cere nici podoaba căutată a cuvântărilor oratorilor păgâni și nici nu mă interesează cum îi este fraza și stilul. Să fie preotul sărac în cuvinte! Să-și organizeze simplu și fără meșteșugire cuvintele în frază! Numai să nu fie neiscusit în știință, să nu fie neiscusit în precizia dogmelor³⁵. Nu trebuie să tragem de aici concluzia că Sf. Ioan ne-ar recomanda o predică slabă, cu un limbaj de proastă calitate, ci mai ales grijă pentru predicarea învățaturii Bisericii, care trebuie să constituie esența vorbirii noastre în biserică, în predici și în cateheze.*

Sfântul Ioan Gură de Aur face interesante observații și cu privire la

33. *Ibidem*, cartea a IV-a, cap. 5, p. 104.

34. *Ibidem*, cartea a IV-a, cap. 5, p. 102-103.

35. *Ibidem*, cartea a IV-a, cap. 6, p. 107.

36. *Ibidem*, cartea a IV-a, cap. 5, p. 117.

37. *Ibidem*, cartea a IV-a, cap. 4, p. 117.

38. *Ibidem*, cartea a V-a, cap. 7, p. 119; vezi și pr. prof. Ene Braniște *Despre viața morală a preoților*, în G.B., 1953, nr. 6-7, p. 531-542; diac. prof. Orest Bucevschi, *Purtarea morală a preotului*, în M.O., 1954, nr. 5-6, p. 407-415; prof. Teodor M. Popescu, *Sfințenia*

talentul oratoric, arătând că predica se pregătește cu seriozitate din timp și nu ieșim în fața credincioșilor cu improvizații. Preotul, zice el, nu este scutit de muncă sârguincioasă și continuă, nici când are un deosebit talent oratoric - și sunt puțini de aceștia! - pentru că nu te naști cu talent oratoric, ci îl dobândești prin studiu. Se confirmă prin afirmațiile lui ceea ce spuneau cei vechi: „Poeta nascitur, orator fit“, adică „Poetul se naște, oratorul se face“. În această privință, el spune: „*De-ai ajunge în vârful lui, chiar atunci te părăsește, dacă nu-ți cultivi talentul oratoric prin neconținut studiu și neîntrerupt exercițiu. Prin urmare, predicatorii mari trebuie să muncească mai mult decât predicatorii slabi. Căci ascultătorii judecă predica nu după cuvintele predicii, ci după faima predicatorului*“³⁶. „*De aceea, preotul să nu se îngâmfeze când credincioșii îi caută predicile, dar nici să cadă abătut de durere, când e criticat fără teme... Predicatorilor care doresc să fie lăudați li se lânzezește sufletul ca de foame, nu numai când sunt criticați pe nedrept, dar și când sunt lăudați des. După cum marea nu este lipsită de valuri, la fel și sufletul preotului care predică doar ca să fie lăudat nu-i lipsit de griji și de tristețe*“³⁷. Valoarea predicilor trebuie s-o aprecieze predicatorul însuși, fără să țină cont de criticile oamenilor și „*să-și alcătuiască așa predicile, ca ele să placă lui Dumnezeu*“³⁸.

Dar învățătura completă și desăvârșită o face preotul și cu fapta, și cu exemplul personal, nu doar cu cuvântul. „*Atunci ești un învățător desăvârșit când, prin cele ce faci și prin cele ce înveți, duci pe ucenicii Tăi, pe credincioși, la viața fericită pe care a poruncit-o Hristos*“³⁹. „*Căci nu-i de niciun folos o credință sănătoasă alături de o viață stricată. Pentru aceasta, mai mult decât toți trebuie să fie iscusit în aceste lupte cel care a primit sarcina de a învăța pe ceilalți*“⁴⁰.

Trecând acum la partea sau latura cea mai importantă a slujirii sacerdotale, adică cea sfințitoare, Sfântul Ioan ne arată, în tratatul său, că preotul este mijlocitorul harului divin pentru viața creștinilor săi și mântuirea lor. În

și răspunderile preoților, în S.T., IV (1952), nr. 3-4, p. 156-174.

39. *Ibidem*, cartea a IV-a, cap. 8, p. 111.

40. *Ibidem*, cartea a IV-a, cap. 9, p. 112.

41. *Ibidem*, cartea a III-a, cap. 4, p. 58.

42. *Ibidem*, cartea a VI-a, cap. 4, p. 127.

43. *Ibidem*.

44. *Ibidem*.

45. *Ibidem*, cartea a III-a, cap. 6, p. 60-61.

calitatea lui de săvârșitor al lucrărilor sfinte, el are de îndeplinit una din cele mai grele și mai importante lucrări din câmpul pastorației și anume Sfânta Euharistie, pentru care viața lui trebuie să fie sfântă. *„Mai socotești oare că mai ești printre oameni și că mai stai pe pământ, când vezi că Domnul stă jertfă pe Sfânta Masă, iar pe preot stând lângă jertfă, rugându-se, că vezi că toți se înroșesc cu împărtășirea cu cinstitul Sânge a lui Hristos? Mai socotești oare că mai ești printre oameni și că stai pe pământ? Mai socotești oare că te-ai mutat dintr-o dată în cer, că ai scos din suflet orice gând trupesc și că privești numai cu sufletul gol și cu mintea curată cele din ceruri!... Dar mută-te acum cu mintea la cele... ce se săvârșesc de preot pe Sfânta Masă. Vei vedea nu numai fapte minunate, ci și fapte care depășesc orice uimire. Preotul stă în fața Sfintei Mese; nu pogoară foc din cer, ci pe Duhul Sfânt; se roagă vreme îndelungată, nu ca să pogoare o flacără de sus spre a mistui cele puse înaintea, ci ca să pogoare harul peste jertfă, spre a aprinde cu ea sufletele tuturor și a le face mai strălucitoare decât argintul înroșit în foc. Cine poate deci disprețui această preainfricoșătoare slujbă? Numai un nebun sau un ieșit din minți“⁴¹.*

Sau în altă parte a tratatului său, el se întreabă retoric: *„Spune-mi, te rog, unde-l vom pune pe preot când cheamă Duhul cel Sfânt, când se săvârșește preainfricoșătoarea jertfă și când atinge neconținut pe Stăpânul obștesc al tuturor? Cât de mare curăție, cât de mare evlavie îi vom cere? Gândește-te ce fel trebuie să fie mâinile acelea care slujesc, ce fel trebuie să fie limba aceea care rostește acele cuvinte? Nu trebuie să fie mai curat și mai sfânt decât oricine altul sufletul care a primit atâta Duh? Atunci și îngerii stau împrejurul preotului. Tot altarul și locul din jurul jertfelnicului se umple de Puterile cerești în cinstea Celui Care se află pe jertfelnic“⁴².*

Împărtășirea cu Trupul și cu Sângele Domnului este a doua Sfântă Taină de care amintește Sfântul Ioan Gură de Aur, legată de Sfânta Euharistie, pe care o numește „taina atât de sfântă“⁴³. Sfânta Împărtășanie este hrana vieții, dar și merinde pentru ultimul drum pe care îl face creștinul: *„Dacă cei care pleacă de pe lumea aceasta s-au împărtășit cu Sfintele Taine, cu conștiința curată, când își dau sufletul, sunt însoțiți de aici de îngeri din*

46. *Ibidem*, p. 61-62.

47. *Ibidem*, p. 62.

48. *Ibidem*, cartea a III-a, cap. 4, p. 57.

49. *Ibidem*, cartea a VI-a, cap. 2, p. 123.

*pricina Sfintei Împărtășanii, pe care au luat-o*⁴⁴.

Sfântul Ioan amintește și de Taina Botezului și arată că ea săvârșită de preoți duce la izbăvirea de chinurile iadului! *„Dacă nu poți intra în Împărăția cerurilor, de nu te naști din nou din apă și din Duh, dacă pierzi viața veșnică, de nu mănânci Trupul Domnului și de nu bei Sângele Lui, iar dacă toate acestea nu se săvârșesc altfel decât numai prin mâinile sfinte ale preoților, cum vei putea fără preoți să scapi de focul gheenei sau să dobândești cununile cele pregătite? Preoții sunt aceia cărora li s-a încredințat zămislirea noastră cea duhovnicească; ei sunt aceia cărora li s-a dat să ne nască prin Botez. Prin preoți ne îmbrăcăm în Hristos (Galateni 3, 27); prin preoți suntem îngropați împreună cu Fiul lui Dumnezeu (Romani 6, 4); prin preoți ajungem mădularele fericitului Trup al lui Hristos (Coloseni 4, 15). Prin urmare, e drept ca preoții să fie pentru noi nu numai mai înfricoșători decât marii demnitari și decât împărații, dar mai cinstiți și mai iubiți chiar decât părinții. Părinții ne-au născut din sânge și din voința trupului; preoții, însă, ne sunt pricinuitoarii nașterii noastre din Dumnezeu, ai acelei fericite nașteri din nou, ai libertății celei adevărate și ai înfierii după har*⁴⁵. Este în această expunere a Sfântului Ioan Gură de Aur întreagă teologia Botezului, ca taină a regenerării noastre sufletești.

*„Prin Botez, preotul ne naște pentru viața viitoare, pe când părinții ne nasc pentru viața de acum. Preoții au puterea să ne ierte păcatele nu numai când ne nasc din nou prin Sfântul Botez, ci și după ce ne-am botezat. De acum ei au puterea mai mare decât părinții noștri trupești*⁴⁶. *„Părinții nu pot îndepărta bolile ce vin peste noi; ceilalți de multe ori au mântuit chiar sufletele bolnave și pe cale de a pieri, pentru că le-au făcut unora mai ușoară pedeapsa, iar altele nu le-au lăsat chiar de la început să cadă în păcate, nu numai cu ajutorul învățăturilor și al sfaturilor, ci și cu ajutorul rugăciunilor.*⁴⁷

Citând versetele sau locul din Iacob 5, 14-15: *„Este cineva bolnav între voi...“*, Sf. Ioan Gură de Aur vorbește aici de Taina Sfântului Maslu, care era cunoscută și practică pe vremea sa. El amintește, așadar, în tratatul

50. *Ibidem*, p. 123-124.

51. *Ibidem*, cartea a VI-a, cap. 4, p. 127.

52. *Ibidem*, cartea a III-a, cap. 9, p. 65.

53. *Ibidem*, cartea a VI-a, cap. 12, p. 138.

54. *Ibidem*, cartea a VI-a, cap. 8, p. 133; vezi și pr. Victor N. Popescu, *Sufletul preotului*

său despre cinci Sfinte Taine ale Bisericii. De Mirungere și Nuntă nu face pomenire, dar nu înseamnă că ele nu se săvârșeau, căci în altă parte a operei sale le menționează.

Așadar, Sfintele Taine și rugăciunile preoților sunt mijloacele prin care se aduceau tămăduirea de boli și mântuirea.

Pentru săvârșirea Sfintelor Taine și mai ales a Sfintei Euharistii, preotul trebuie să aibă viață sfântă. Calitatea de slujitor și îndrumător al vieții credincioșilor îi cere preotului curăție și sfințenie în toată activitatea lui. Având de săvârșit aceeași slujbă pe care o aduc îngerii în ceruri, „*preotul trebuie să fie atât de curat, ca și cum ar sta în cer printre Puterile îngerești*“⁴⁸. Mai mult, Sfântul Ioan Gură de Aur spune că „*sufletul preotului trebuie să fie mai curat decât înseși razele soarelui, pentru ca Duhul cel Sfânt să nu-l părăsească niciodată și să poată spune: «Iar de acum nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine»*“ (Galateni 2, 20)⁴⁹. În această privință, el spune că preotul are mai multă nevoie de curăție ca monahul trăitor în pustie: „*Câtă tărie socotești că-i trebuie preotului ca să poată smulge sufletul din orice întinăciune și să-și păstreze neabătută frumusețea cea duhovnicească! Și preotul are nevoie de mult mai mare curăție decât monahii*“⁵⁰. Mai mult decât atât, preotul, ca săvârșitor al Sfintei Euharistii, are nevoie de sfințenie. „*Cât de mare curăție, cât de mare sfințenie îi vom cere? Gândește-te ce fel trebuie să fie mâinile acelea care slujesc și ce fel trebuie să fie limba aceea care rostește acele cuvinte? Nu trebuie să fie oare mai curat și mai sfânt decât oricare altul sufletul care a primit atâta Duh? Atunci și îngerii stau împrejurul preotului. Tot altarul și locul din jurul jertfelnicului se umple de Puterile cerești în cinstea Celui Care se află pe jertfelnic*“⁵¹.

Dar lupta cea mare trebuie să o ducă preotul cu ispitele de tot felul care sunt îndemn spre păcat: „*Mai multe sunt valurile care tulbură sufletul preotului, decât vânturile care frământă marea! Mai întâi, dintre toate primejdiile, cea mai primejdioasă este stânca slavei deșarte... Fiarele care locuiesc această stâncă sunt mânia, tristețea, invidia, cearta, hula, pâra, minciuna, fățărnicia, uneltirea, pornirea împotriva celor care nu ne-au făcut niciun rău, bucuria și mulțumirea sufletească ce ni le pricinuiesc cusururile*

în luptă cu ispitele, București, 1943.

55. *Ibidem*, cartea a VI-a, cap. 2, p. 124.

56. *Ibidem*, cartea a VI-a, cap. 3, p. 124.

57. *Ibidem*, cartea a VI-a, cap. 8, p. 133.

și greșelile celorlalți slujitori, mâhnirea pricinuită de succesele și bunăstarea altora, dragostea de a fi lăudat, dorința după posturi de cinste - dintre toate patimile, dorința aceasta duce cel mai mult la pieirea sufletului omenesc - predicile rostite pentru a fi pe placul credincioșilor, lingușelile slugarnice, dezmierdările josnice, disprețuirea săracilor, lingușirea bogaților, onorurile nemeritate, hatâmurile vătămătoare, care aduc primejdie și celor ce le fac, și celor ce le primesc, frica servilă, vrednică numai de cei mai ticăloși robi, lipsa de îndrăznire, smerenie mare de ochii lumii, nu smerenia adevărată, îndepărtarea dojenirii și a muștrării, dar mai bine spus, dojenirea și muștrarea fără măsură a celor smeriți, dar față de cei puternici nici îndrăznirea de a deschide buzele. Pe toate aceste fiare și mai multe decât acestea le hrănește și le crește stânca aceea a slavei deșarte⁵².

Sfântul Ioan Gură de Aur ne spune și care este hrana cu care se hrănesc aceste fiare sălbatice: *„Slava deșartă se hrănește cu onoruri și cu laude; îngâmfarea se hrănește cu puterea și măreția funcției; invidia se hrănește cu succesul celor din jur; iubirea de argint se hrănește cu dărnicia credincioșilor; desfrânarea se hrănește cu traiul bun, cu petrecerile și cu statul neconținut de vorbă cu femeile. Fiecare patimă are hrana sa⁵³.* Atât fiarele, cât și hrana lor sunt o listă completă de ispite și păcate care se pot lipi de preot, dacă nu este suficient de atent și stăpân pe sine, mai ales că *„diavolul găsește o mulțime de prilejuri care să strecoare în sufletul preotului veninul ispitei sale⁵⁴.*

Sfântul Ioan Gură de Aur vorbește foarte pe larg de ispitele care vin din partea femeilor și care pot aduce după sine săvârșirea atâtor păcate care-i întinează sfințenia vieții preotului: *„Frumusețea chipului femeiesc, mișcările afectate, mersul legănat, dulceața vocii, încondeierea ochilor, rumenitul buzelor, împletitul și vopsitul părului, luxul hainelor, felurimea bijuteriilor de aur, frumusețea pietrelor prețioase, mirosul plăcut al parfumurilor și toate celelalte în care se pricep femeile, sunt în stare să tulbure sufletul dacă nu ajunge ca de piatră prin asprimea castității⁵⁵.* Dar preotul poate fi ispășit și de femeile urâte și pocite: *„Unii au scăpat de mrejele femeilor frumoase, dar au căzut pe mâinile unor femei lipsite de orice frumusețe, urâte la față,*

58. *Ibidem*, cartea a VI-a, cap. 1, p. 122.

59. *Ibidem*, cartea a III-a, cap. 5, p. 59-60.

60. *Ibidem*, cartea a II-a, cap. 3, p. 44-45.

61. *Ibidem*, cartea a II-a, cap. 4, p. 46.

62. *Ibidem*, p. 46.

*cu părul neîngrijit, cu hainele murdare, cu ținută obișnuită, cu apucături de rând, simple la vorbă, cu mers necăutat, cu voce neprefăcută, sărace, disprețuite, fără niciun sprijin, singure. I-au atras mai întâi spre milă, iar de acolo i-au dus spre prăpastia pierzării*⁶³.

*„Ochiul oricărei femei aruncă săgeți și tulbură sufletul; nu numai ochiul femeii desfrânate, ci și ochiul femeii cuminți, linguseșile lor îl moaie, iar cinstea ce îi dă îl robesc. Și astfel, dragostea clocotitoare de aproapele - această pricină a tuturor bunătăților - ajunge pricină a mii și mii de păcate, pentru că nu știi s-o întrebuințeze bine*⁶⁴.

Trecând la cea de a treia latură a slujirii preoțești, cea conducătoare, trebuie să spunem că ea se îndeplinește în chip deosebit prin administrarea Tainei Spovedaniei, căreia Sfântul Ioan Gură de Aur îi acordă un spațiu destul de întins în tratatul său. Prin îndeplinirea acestei slujiri, preotul conduce pe credincioșii săi la adevărata viețuire creștină, la mântuire. Preotul are în grija sa pe păstoriții de a căror mântuire va fi răspunzător. Noi „*vom fi siliți*, zice Sf. Ioan Gură de Aur, *să dăm socoteală de fiecare credincios încredințat nouă... Ce vor păți oare preoții, ce pedeapsă vor primi când pierd nu numai unul sau doi sau trei, ci un număr atât de mare de credincioși?*“⁶⁵. Pentru a-i păstra pe credincioși în sânul Bisericii și pentru a le asigura mântuirea, preotul este obligat ca permanent să vegheze asupra turmei sale, să-i povățuiască și să-i călăuzească pe calea mântuirii. Cea mai eficientă și mai bună cale de cunoaștere, de îndrumare și de povățuire spre mântuire o constituie spovedania, care dă în același timp și sublimitatea slujirii preoțești. Despre puterea pe care a primit-o preotul și o face lucrătoare în Taina Spovedaniei, Sf. Ioan Gură de Aur spune: „*Oamenii care trăiesc pe pământ și locuiesc pe el au primit îngăduință să administreze cele cerești și au o putere pe care Dumnezeu n-a dat-o nici îngerilor, nici arhanghelilor. Nu s-a spus îngerilor, ci oamenilor: «Oricâte veți lega pe pământ vor fi legate și în cer și oricâte veți dezlega pe pământ vor fi dezlegate și în cer» (Matei 18,13). Au și stăpânitorii pământului puterea de a lega, dar leagă numai trupurile. Puterea de a lega a preoților însă leagă sufletele și străbate*

63. *Ibidem*, p. 46-47.

64. *Ibidem*, cartea a IV-a, cap. 1, p. 94.

65. *Ibidem*, cartea a III-a, cap. 10, p. 72, Î.P.S. Mitropolit Antonie Plămădeală, *Preotul în Biserică, în lume și acasă*, Sibiu, 1996.

cerurile; Dumnezeu întărește sus, în ceruri, cele făcute de preoți jos, pe pământ. Stăpânul întărește hotărârea luată de robi. Ce oare altceva a dat Dumnezeu preoților, decât toată puterea cerească? Domnul a spus: «**Căroră veți ierta păcatele se vor ierta și căroră le veți ține vor fi ținute**» (Ioan 20, 23). Ce putere poate fi mai mare ca aceasta? Domnul a spus iarăși: «**Tatăl a dat toată judecata Fiului**» (Ioan 5, 22). Văd însă că toată această putere a fost încredințată de Fiul preoților. Au fost înălțați la slujba aceasta atât de mare, ca și cum s-ar fi mutat în ceruri, ca și cum ar fi depășit firea omenescă, ca și cum i-ar fi scăpat de toate patimile omenesti. Când Dumnezeu dă preotului o putere cu atât mai mare (decât a împăraților, n.n.), cu cât este mai de preț cerul decât pământul și sufletul decât trupul, cum poate să li se pară unora că preoția este o slujbă atât de neînsemnată?⁶⁵. Sfântul Ioan Gură de Aur compară iertarea păcatelor și însănătoșirea credincioșilor cu tămăduirea oilor celor bolnave, pentru a căror însănătoșire putem folosi și mijloace de constrângere, pe când cu oamenii nu putem întrebuița decât convingerea, ceea ce face mai eficientă lucrarea de vindecare. „Când oile nu vor să primească de bunăvoie leacurile, păstorii pot să le silească. Le e ușor să le lege, când trebuie să le ardă sau să taie partea bolnavă, le e ușor să le țină închise vreme îndelungată, când e spre folosul lor, să le dea altă hrană în locul celei obișnuite, să le oprească de la adăpat și să facă, cu multă ușurință, tot ceea ce duce la însănătoșirea lor. Cu bolile sufletești ale oamenilor lucrurile nu stau așa. Mai întâi, nu le poți vedea ușor. Ce doctorii să dea bolii când nu știe felul ei, iar de cele mai multe ori, nici nu poate bănuși dacă e bolnav. Iar dacă ajunge să cunoască boala, atunci greutatea este și mai mare, că preotul nu are atâta putere pentru vindecarea oamenilor, câtă putere are păstorul pentru vindecarea oilor.... Nouă, creștinilor, mai mult decât oricărui om, nu ne este îngăduit să îndreptăm pe oamenii păcătoși cu sila... Noi nu trebuie să facem pe păcătos mai bun cu sila, ci prin convingere. De aceea e nevoie de multă dibăcie, ca bolnavii de bunăvoie să fie convinși să se supună îngrijirilor preoților⁶⁶.”

În privința atitudinii față de cei păcătoși, Sfântul Ioan Gură de Aur ne arată mai întâi că trebuie vindecat răul și pentru această vindecare este necesar canonul „nu pe măsura păcatelor săvârșite, ci după starea sufletească a păcătosului, ca nu cumva voind să coși ce e rupt, să faci ruptura mai mare,

66. *Ibidem*, p. 72; vezi și Sf. Ioan Gură de Aur, *Predici la sărbătoare*, p. 3.

67. *Ibidem*, p. 72.

*ca nu cumva căutând să ridici pe cel căzut, să-l faci să cadă și mai jos*⁶¹. Sfântul Ioan Gură de Aur se arată un adevărat psiholog, care a înțeles foarte bine rolul canonului sau epitimiei în Taina Spovedaniei și-l adaptează la cazurile concrete, nu cum procedează unii duhovnici care respectă greșit litera Molitvelnicului. *„De aceea, zice el, păstorul de suflete are nevoie de multă pricepere și de mii de ochi ca să vadă din toate părțile starea sufletească a păcătosului.. Și după cum mulți oameni se semețesc și-și pierd nădejdea mântuirii, pentru că nu pot îndura canoane prea aspre, tot așa sunt unii care, pentru că nu li s-a dat un canon pe măsura păcatelor lor, ajung nepăsători, ajung cu mult mai răi decât înainte și săvârșesc păcate și mai mari... Trebuie, deci, ca preotul să cerceteze bine și să dea canonul potrivit cu starea sufletească a fiecărui păcătos, ca să nu-i fie munca zadarnică*⁶².

Legată de calitatea de conducător a preotului este și grija pentru *„aducerea la Biserică a mădularilor despărțite de ea. Dacă vreun om se depărtează sau se rătăcește de la dreapta credință, păstorul sufletesc are nevoie de multă muncă, de multă stăruință, de multă răbdare. Nu-l poate aduce cu sila la credință..., ci trebuie să-l convingă, ca să-l poată întoarce iarăși la adevărul de la care mai înainte s-a depărtat, ca să nu se descurajeze și să nu deznădăjduiască de mântuirea celor rătăciți*⁶³.

Iată de ce preotul trebuie să fie la înălțimea chemării sale de păstor de suflete, căci altfel, Sfântul Ioan Gură de Aur spune: *„Sunt vrednici de cea mai mare pedeapsă oamenii care, după ce au dobândit preoția prin străduința lor, au întrebuințat rău preoția, fie din trândăvia lor, fie din viclenia lor, fie din nepriceperea lor*⁶⁴. Tocmai *„de aceea trebuie ca frumusețea sufletului preotului să strălucească în toate împrejurările din viața lui, ca să poată în același timp și bucura, dar și lumina sufletele celor ce-l privesc*⁶⁵. Să rămână un luptător cu păcatul și să se ferească el mai întâi de păcat, *„căci păcatele celor ce stau în fruntea acestei slujbe sunt mai întâi cunoscute de toți, apoi, chiar și de-s foarte mici, ele par mari față de păcatele mici ale celorlalți. Toți măsoară păcatul nu cu mărimea păcatului săvârșit, ci cu*

68. *Ibidem*, cartea a VI-a, cap. 4, p. 128; vezi și cartea IV, cap. 4, p. 116; Cp. pr. dr. prof. Ene Braniște, *Legăturile preoților cu credincioșii. Tactul pastoral*, în B.O.R., 1972, nr. 3, p. 234-243; pr. prof. Ilie Bratu, *Tactul pastoral*, în M.O., 1974, nr. 3-54, p. 300-308.

69. *Ibidem*, cartea a III-a, cap. 6, p. 61, vezi și cartea a III-a, cap. 6, p. 60-61.

70. *Liturghier*, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 2000, p. 188.

*dregătoria celui ce săvârșește păcatul*⁶⁶.

„De aceea, preotul trebuie să se întoarcă din toate părțile, ca și cu niște arme de oțel, cu zel mare, cu neîntreruptă supraveghere a vieții sale”⁶⁷. Tactul pastoral îl învață pe preot să se poarte diferit cu oamenii, fără să fie „viclean, lingușitor, fățarnic, ci liber la cuvânt și plin de îndrăzneală. Să știe să fie îngăduitor cu folos, când împrejurările o cer, să fie bun, dar și aspru.”⁶⁸

De aceea, credincioșii trebuie să-l respecte ca pe un purtător al harului sfințitor la mântuire, iar „cei care disprețuiesc pe preoți sunt cu mult mai nelegiuiți decât Satan și cei dimpreună cu el (Numeri 16, 1-35) și vrednici de mare pedeapsă”⁶⁹.

Cercetând toate acestea, nu putem spune decât ca Sfântul Ioan Gură de Aur: „Cunosc măreția slujirii preoțești. Știu cât de greu e să fii preot”. Este un avertisment care trebuie să ne intereseze pe toți cei care am primit frumoasa slujire a preoției.

Citind tratatul **Despre preoție** al Sfântului Ioan Gură de Aur, observăm cât de actual este, ca și când ni s-ar adresa nouă, celor de azi. De aceea, nu putem încheia decât cu îndemnul: înapoi la Sfinții Părinți, înapoi la izvoarele cristaline ale teologiei și preoției! Iar Sfântului Ioan să-i adresăm cântarea inspirată a troparului său: „Din gura ta, ca o lumină de foc strălucind harul, toată lumea a luminat, vistieriile neibirii de argint lumii ai câștigat, înălțimea gândului smerit nouă ne-ai arătat. Ci cu cuvintele tale învățându-ne, Părinte Ioane Gură de Aur, roagă pe Cuvântul-Hristos Dumnezeu să mântuiască sufletele noastre”⁷⁰.